

Igor Gostl

ENCIKLOPEDISTIKA I JEZIK: TRANSFONEMIZACIJA STRANOG ANTROPONIMIKONA

Antroponimijska problematika izdanja Enciklopedije Jugoslavije na albanskom, makedonskom i srpskohrvatskom jeziku (ćirilicom)

SAŽETAK. Antroponimi su riječi koje svakodnevno ulaze u naš jezik. Dolaze iz različitih jezika, fonoloških sustava, pisama i grafijskih sistema. U našim jezicima vlada veliko šarenilo u vezi s primanjem i prilagodavanjem stranih imena. Zbog nesistematičnosti pa čak i anarhičnosti koja je u postupku adaptacije stranog antroponimikona naglašeno prisutna, autor kao soluciju predlaže uvođenje *transfonemizacije* kao jednog od onomastičnih postupaka. Pod transfonemizacijom autor razumijeva adaptaciju koja se realizira u prijenosu fonema iz jezika-izvora u jezik-primalac. U transferu *fonema* zbiva se adaptacija stranog *lika* prema uzusima jezika-primaoca. Adaptacija se temelji na principu zamjene najbližim glasovnim ekvivalentom, a ostvaruje se u skladu s fonološkom strukturom jezika-primaoca. Transfonemizacijom se za foneme jezika-izvora traži najbliži grafemski ekvivalent u jeziku-primaocu.

Predmet autorovih analiza čini engleska, njemačka, francuska, talijanska i mađarska antroponimija. Zbog prostorne limitiranosti prikazana je samo engleska antroponimija, dok se kao jezici-primaoci javljaju srpskohrvatski (ćirilčko pismo), albanski i makedonski. Svaki je etimološki *lik* antroponima predstavljen fonetskom i fonološkom transkripcijom, na osnovi kojih su izvedene fonetske, fonološke i grafemske tablice jezika-izvora i jezika-primalaca. Tablica jezika-primalaca je trostupčana. Ona sadržava grafemima prikazane najbliže glasovne ekvivalente srpskohrvatskog, makedonskog i albanskog jezika jeziku-izvoru. Na ovako elaboriranoj osnovi izrađene su tablice s transfonemizacijom. Ove tablice sadržavaju etimološki oblik antroponima jezika-izvora te njegovu transfonemizaciju na jezik-primaoca. Transfonemizacija je podijeljena na sistematsku i nesistematsku. Prva počiva na strogoj poštivanju utvrđenih paralela jezika-primaoca i jezika-izvora. Ona donosi optimalne govorne forme. Druga predstavlja odstupanja koja su najčešće posljedica tradicionalnog izgovora antroponima ili pravopisne prakse jezika-primaoca.

Jezik-primalac i jezik-izvor mogu biti u direktnom ili posredničkom kontaktu, a veže ih više kategorija imena. Transfer iz jezika-izvora u jezik-primalac moguć je, između ostalog, apelativima, toponimima, antroponimima i drugim vrstama imena. Apelativima se u ovom radu nećemo baviti budući da su u pitanju oblici kojih se adaptacija provodi, kako to ističe S. Janković, »na osnovi najbližeg fonetskog ekvivalenta«¹ te u transformiranu obliku postaju sastavnim dijelom jezika-primaoca. To su pozajmljenice ili tudice sa završenim ili nedovršenim procesom adaptacije. Toponimi, također, nisu predmet naših analiza, premda ih je zanimljivo usporediti, posebice zbog stabilnosti forme, s antroponimima. Najstatičniji su po Jankoviću tzv. autohtoni egzonimi, tj. tradicionalni geografski nazivi čiji je oblik zauvijek definiran, bez obzira na činjenicu koliko je njihov lik dalek od jezika izvornika. Nešto manju stabilnost u konzerviranju lika pokazuju toponimi čiji je lik adaptiran s većom ili manjom sličnošću izvornom obliku. Najnestabilniji lik imaju oni toponimi kod kojih je proces adaptacije u toku. Različitost, tj.

¹ S. Janković, Transkripcija — problem teoretskog pristupa, Pregled 7—8, Sarajevo 1979. str. 844.

neadekvatnost interpretiranja izvornika — analogno novousvojenim antroponimima — pokazuje se kao opterećenje za sva naknadna prenošenja. Dok je, dakle, za toponime karakteristična relativna statičnost u konzerviranju lika, antroponime odlikuje dinamizam.²

Frekventnost i stabilnost forme u svakom su onomastičkom području, pa i kod antroponomijskog, u upravo proporcionalnoj relaciji. Golem je utjecaj sadržan i u primarnoj transkripciji po kojoj se lik antroponima najdulje pamti.³ Frekventnošću upotrebe antroponima ustaljuje se prihvaćeni lik bez obzira na korektnost adaptacije u procesu primarne transkripcije s mogućnošću korekcije, tj. naknadne intervencije: što je frekventnost veća to je mogućnost unošenja korektiva manja i obrnuto. Gornje navode pobijaju jedino intervencije sistemskog karaktera.⁴

Analogno autohtonom egzonomu, ističe Janković,⁵ najveću stabilnost forme pokazuju znamenita imena povijesnih ličnosti iz daleke i bliske prošlosti. Ovdje je ustaljenost oblika zbog velike frekvencije izrazita, bez obzira na korektnost prenesenog lika tijekom transfera iz jezika-izvora u jezik-primalac. Stabilnost forme može se dovoditi u pitanje uglavnom kod novousvojenih antroponima te manje poznatih imena iz prošlosti i sadašnjosti.

Uz toponimiju i antroponimiju u jezik-primalac iz jezika-izvora prenose se i nazivi iz nekih drugih onomastičkih područja, kao što su nazivi institucija, nazivi dnevnih listova, časopisa i periodike. Njima se također nećemo baviti, budući da adaptaciju ovih naziva u procesu transfera smatramo neprikladnom metodom. Navedene nazive, bez obzira na to što je riječ o izvornoj onomastičkoj materiji, treba obavezno donositi u izvornom liku. Izbjegavanje navođenja etimološkog oblika imat će za posljedicu adaptacije s grubim izobličenjima grafijskog lika, ponegdje čak i na razini groteske.

Pored direktna kontakta između jezika-izvornika i jezika-primaoca, trsansfer i adaptacija obavljaju se preko jezika-posrednika, tj. jednog od svjetskih jezika koji igraju ulogu diseminatorskog agensa. Pored latinskog, francuskog nekada, danas je engleski jezik naglašeno prisutan u prijenosu apelativa i različita onomastičkog areala, kao jezik-posrednik između jezika istočnog i zapadnoga kruga, snažno utječući na procese adaptacije (transkripcije i transliteracije). Transkripcija s grafijom namijenjenom anglosaksonskom govornom području često se ropski prihvaćala kao svojevrsan »izvorni« lik s neizbježnim izobličenjima kao posljedicom prijenosa jednog ortografskog sustava u drugi. Ako u ovom slučaju primarnom transkripcijom nazovemo rezultat adaptacije kod jezika-posrednika, a sekundarnom transkripcijom transfer do jezika-primaoca, onda možemo ustvrditi mogućnost daljnjih izobličenja, budući da će jezik-primalac, kako to navodi Janković,⁶ izvorni lik dobiti u prerađenoj formi primjerenoj jeziku-posredniku čija ortografija ne odgovara ortografiji jezika-primaoca, a ni glasovne vrijednosti grafema. Ove nesukladnosti znaju rezultirati izobličenjima koja mogu poprimiti razinu neprepoznatljivosti.⁷

² *ibid.* str. 845, 846.

³ Primarna se transkripcija (Janković je naziva prvom), na žalost, često svodi na goli praktikizam, anarhičnost i improvizaciju, budući da je prečesto pod diktatom dnevnih potreba (dnevni tisak), a provode je ponajčešće nelingvisti s osloncem na slaba ili nikakva znanstvena razrješenja, zakonitosti i sistematizacije.

⁴ Npr. inicijativa kineske vlade o uvođenju *pinyin* transkripcije kineskih antroponima i toponima.

⁵ S. Janković, Transkripcija — problem teoretskog pristupa, Pregled 7—8, Sarajevo 1979. str. 847.

⁶ S. Janković, Transkripcija — problem teoretskog pristupa, Pregled 7—8, Sarajevo 1979. str. 860.

⁷ Stoga, nema uistinu nikakvih osnova adaptaciju afro-azijske antroponomije, posebno one s manjom frekvencijom, provoditi na osnovi engleske ortografije.

Danas smo svjedoci slabljenja uloge jezika-posrednika te uspostavljanja direktnoga kontakta između jezika-primaoca i jezika-izvora.⁸ Gdje je god to moguće, gdje to god ne interferira s informacijskom vrijednošću enciklopedije (koja se može javiti kao značajan korektiv), ulogu jezika-posrednika treba reducirati ili anulirati.

Tamo gdje izdanje na hrvatskom jeziku, kao i druga morfonološka izdanja Enciklopedije Jugoslavije (tj. izdanja EJ na mađarskom, engleskom i slovenskom), zbog mogućnosti izvornog predstavljanja antroponima ne nailaze na znatnije probleme, izdanja Enciklopedije Jugoslavije na srpskohrvatskom ćirilicom, makedonskom i albanskom konfrontiraju se s nizom teškoća, pitanja i novina. Uzora nema, jer su ova izdanja u tom pogledu jedinstvena: raniji leksikografski kompendiji nisu na jednom mjestu pokazivali toliku potrebu za adaptacijama; »Jugoslavica« je prvi leksikografski priručnik na albanskom i makedonskom. Rad na antroponimijskoj problematici ovih izdanja treba, stoga, donekle smatrati pionirskim, to prije što se sociolingvistika ovim pitanjima nije bavila, ili se pak bavila sasvim uzgred i u pojedinačnim slučajevima.

TRANSFONEMIZACIJA KAO ONOMASTIČKI POSTUPAK

Antroponimi u funkciji istraživačkog korpusa

Antroponimi su riječi kojima se uvodimo u društvo i njima se u društvu međusobno identificiramo. Oni su velikim dijelom u svakom jeziku internacionalne riječi koje ne dopuštaju prijevod nego tek jezičnu prilagodbu u drugom jeziku, ali da se pri tome ne naruši fonijska slika izvornoga lika. Oni stoga čuvaju (svojom ortografijom i ortoepijom) svoju izvornost, svoju zvukovnu sliku, jer su jedino tim fonijskim biljegom prepoznatljiviji. Antroponimi nemaju leksičkog sadržaja: upravo ova odsutnost sadržaja daje im internacionalno značenje, unatoč obličnoj prepoznatljivosti antroponima u određenom jeziku.

Antroponimi su riječi koje svakodnevno ulaze u naš jezik. Dolaze iz različitih jezika, izravno i preko posrednika, iz različitih fonoloških sustava, iz različitih pisama i grafijskih sistema; dolaze učenim i pučkim, razgovornim kanalima. Dolaze i prihvaćaju se raznoliko, kako ih je tko u stanju predati i prihvatiti. o ustanovljivanju njihovih oblika igraju često veću ulogu izvanjezični nego jezični čimbenici. Ta raznolikost njihove forme onemogućuje često njihovu prepoznatljivost i istoznačni prihvatač onomastičke poruke koju nose. U našim jezicima vlada veliko šarenilo u vezi s primanjem i prilagodavanjem stranih imena. U našem vremenu postoji kudikamo više kanala kojima strana imena ulaze u naše jezike, a anarhičnost njihova usustavljanja radi jednolikosti forme i jednoznačnosti poruke sve je veća.

Nije pitanje samo jezične kulture da usvojimo najprikladniji fonijski lik stranog imena, nego je nasušna potreba da ga istoliko upotrebljavamo, da ga istoznačno primamo i predajemo njime onomastičku poruku koju antroponim nosi.

Transfonemizacija je jedan od onomastičkih procesa preuzimanja iz jezika-izvora u jezik-primalac. To je adaptacija koja se realizira u prijenosu fonema iz jezika-izvora u jezik-primalac. U transferu fonema zbiva se adaptacija stranog lika prema uzusima jezika-primaoca. Adaptacija se temelji na principu zamjene najbližim ekvivalentom, a ostvaruje se u skladu s fonološkom strukturom jezika-primaoca. Ona je, prema tome, u najužoj svezi s ortoepijom i ortografijom jezika-primaoca, tj. njegovim cjelokupnim govornim inventarom i grafemskim fondom. Ortografski uzus koji se koristi za prikaz transfonemiziranih oblika ne smije prelaziti fond jezika-primaoca.⁹ Trans-

⁸ Ovo S. Janković pripisuje izmijenjenim uvjetima u međunarodnoj komunikaciji i izranjanju mnogih zemalja iz izolacionizma, imajući očigledno na umu »kulturni kolonijalizam« dominirajućih sila.

⁹ Radi usporedjenja s terminom *transkripcija* cfr. S. Janković, *Transkripcija — problem teorijskog pristupa*, Pregled 7—8, Sarajevo 1979, str. 848.

fonemizacijom se za foneme jezika-izvora traži najbliži grafemski ekvivalent u jeziku-primaocu, kroz prizmu i njegova fonološkog i fonetskog sistema, pa se tako — na izvjestan način indirektno — u prvi plan dovodi izgovorna forma.

Transfonemizacija treba odbaciti često primjenjivane oblike adaptacije kod kojih su se isprepletali kako utjecaji izgovornog oblika tako i utjecaj izvorne grafije, s dominacijom jednog ili drugog. Ove interferencije moguće je ukloniti pomoću znanstvenog instrumentarija, analizom izvornih fonema i grafema te utvrđivanjem adekvatne ortoepske i ortografske paralele s jezikom-primaocem.

Transfonemizacija mora biti uvijek lingvistički argumentirana, a predložena rješenja jednostruka. Alternativna rješenja koja će se ponekad iz različitih razloga nametnuti (postojanje tradicionalnog oblika, specifični zahtjevi enciklopedijske informatičnosti i sl.), treba, u načelu izbjegavati.

Zahtjevi enciklopedijske informatičnosti u nemaloj mjeri utječu na procese transfonemizacije. Premda princip maksimalne zvučne sličnosti s izvornikom u transfonemizaciji treba dosljedno zastupati, transfonemizacija će iz informatičkih razloga u enciklopedijskom kontekstu biti usmjerena — napose u domeni frekventne antroponimijske problematike — na primjenu tradicionalnog izgovora, neovisno o izvornoj grafiji. To napose vrijedi za one slučajeve kod kojih bi želja za »korektivom« dovela do migracije antroponima iz jednog slova u drugo.¹⁰ Leksikografski su priručnici, naime, manje prikladni mediji za provedbu radikalnih poboljšanja u izgovoru antroponima. Izvjesnu konzervativnost, koja se ogleda u čuvanju tradicionalnih oblika, treba povezati, prije svega, s informativnom namjenom leksikografskih izdanja.

Za razliku od frekventne antroponimijske problematike kod koje će se aplicirati tradicionalna transfonemizacija, kod novouvedenih antroponima, tj. onih s manjom frekvencijom, primijenit će se korektna, što je moguće izvoru bliža transfonemizacija.

Nakon transfonemiziranog lika uputno je u zagradama navesti antroponim u originalnoj grafiji.

Problem transfonemizacije nije ni tehničko ni samo stručno pitanje. On ima svoju fenomenološku zasnovanost i općekulturnu važnost prema kojoj ne možemo — a ponajmanje u enciklopedijskom kompendiju — pokazivati ravnodušnost. Na žalost, moramo konstatirati da na području antroponimije i toponimije posebno, ali i u ostalim onomastičkim arealima, vlada nesređenost i neujednačenost koje poprimaju oblike anarhičnosti, pa je potrebno, uz pomoć znanstvene elaboracije, pristupiti razrješavanju tih krupnih pitanja, posebice kad se ima u vidu improvizacija u svakodnevnom procesu primanja, arhaična ustaljena tradicija s velikim brojem usvojenih i različito prilagođenih antroponima, kao i reprezentativnost i autoritativnost enciklopedijske edicije.

TRASFONEMIZACIJA ENGLESKIH, NJEMAČKIH, FRANCUSKIH, TALIJANSKIH I MADŽARSKIH ANTROPONIMA

Predmet ovih analiza čini engleska, njemačka, francuska, talijanska i madžarska antroponimija preuzeta iz personarija Integralnog abecedarija Enciklopedije Jugoslavije. Zbog prostorne limitiranosti ovdje je prikazana samo engleska antroponimija dok se kao jezici-primaoci javljaju srpskohrvatski, albanski i makedonski. Svaki je etimološki lik antroponima predstavljen fonetskom i fonološkom transkripcijom na osnovi kojih su izvedene fonetske, fonološke i grafemske tablice jezika-izvora i jezika-primalaca. Ortoepski i grafemski inventar ne prelazi okvire zadanog uzorka. Tablica

¹⁰ Uoren mjesto Voren; Edem mjesto Adam i sl.

jezikâ-primalaca je trostupčana. Ona sadržava grafemima prikazane najbliže glasovne ekvivalente srpskohrvatskog, makedonskog i albanskog jezika jeziku-izvoru. Komparativno prikazane tablice omogućuju usporedbu grafema, glasova i fonema jezika-izvora s grafemima tri analizirana jezika-primaoca. Na ovako elaboriranoj osnovi izrađene su tablice s transfonemizacijom. Ove tablice sadržavaju etimološki oblik antroponima jezika-izvora te njegovu transfonemizaciju na jezik-primaoca. Transfonemizacija je podijeljena na sistemsku i nesistemsku. Sistemska transfonemizacija počiva na strogom poštivanju utvrđenih paralela jezika-primaoca i jezika-izvora; ona donosi optimalne govorne forme, što znači, adaptirani lik s minimalnim gubicima i maksimalnom sličnošću s izvornikom. Nesistemska transfonemizacija predstavlja odstupanja od sistemskog pristupa. Ova su odstupanja najčešće posljedica uvriježenog, tj. tradicionalnog izgovora antroponima ili pravopisne prakse jezika-primaoca i za njih treba istražiti njihove sociolingvistički i sociološki relevantne uvjetovanosti. Pored navedenih elemenata, tablicama je pridodat, komparacije radi, fonetizirani lik antroponima predložen abecedarijima srpskohrvatskoga (ćiriličkoga), makedonskoga i albanskog izdanja Enciklopedije Jugoslavije izrađenih u odgovarajućim republičkim i pokrajinskim redakcijama.

Ovaj komparativni materijal osobito ističe nesimetričnost i neujednačenost dosadašnjih rješenja.

Antroponimijska građa podijeljena je prema jezicima izvornicima, proveden je jednoznačan metodološki postupak u fonetskoj i fonološkoj transkripciji (i transliteraciji), uspostavljene su tablice fonološkog sustava te određeni istovrijednosni i jednoliki istoznačnici u jezicima-primaocima. Provedena je sustavna transfonemizacija suprotstavljanjem fonoloških sistema jezika-izvornika i jezika-primaoca te određena granična područja, mogućnosti i odstupanja.

TRANSFONEMIZACIJA ENGLESKIH ANTROPONIMA

Analizirani se uzorak sastoji od 28 antroponima

TABLICA 1: analizirani uzorak s fonetskom i fonološkom transkripcijom

TABLICA 2: pregled fonema, glasova i grafema jezika-izvora te njihovih najbližih ekvivalenata u srpskohrvatskom, makedonskom i albanskom

TABLICA 3: tablica s transfonemizacijom

Napomene

1. Za fonetsku transkripciju preuzet je IPA sistem kojim se koristi i *English Pronouncing Dictionary* Daniela Jonesa (London 1960).

2. Fonološka transkripcija temelji se na inventaru kakav, prema Jacobsonu, zastupa Muljačić (*Opća fonologija i fonologija talijanskog jezika*, Zagreb 1972) uz manje adaptacije.

3. Antroponim *Bury, John Bagnell* predstavljen je s dvije varijante. Varijanta (*Beri*) javlja se u zagradama, no to ne treba tumačiti njenom slabijom frekventnošću.

4. Kod osobnog imena *Roosevelt* prezentirana je američka i engleska varijanta. Tablica s transfonemizacijom antroponima, međutim, donosi samo uzualnu englesku varijantu.

5. Kod imena čiji se izgovor nije mogao verificirati uzet je lik kakav bi se ostvario u engleskom izgovoru (na osnovi odgovarajućih apelativa).

Na osnovi analiziranog uzorka izvedena je fonetska, fonološka i grafemska tablica engleskog jezika sa sljedećim redoslijedom navođenja fonema: vokali, diftonzi, poluvokali, okluzivi, afrikate i frikativi.

Vokali

Britanski standardni izgovor, tzv. RP (Received Pronunciation) sadržava 12 vokala. Navodimo ih prikazane međunarodnom fonetskom transkripcijom (IPA sistem): [i:], [i], [e], [æ], [a:], [ɐ], [ɔ:], [u], [u:], [ʌ], [ə:], [ə]. Navedeni glasovi su ostvarenja sljedećih fonema: /i/, /e/, /a/, /o/, /u/, /ə/. Srpskohrvatski, makedonski i albanski fonemi /i/, /e/, /a/, /o/, /u/ mogu se smatrati, apstrahirajući kvantitetu (dužinu) vokala jezika-izvornika, najbližim korelativima za [i], [i:], [e], [a:], [ʌ], [ɔ:], [ɔ], [u:], [u].

Engleski glas [æ] transfonemiziran je srpskohrvatskim, makedonskim i albanskim grafemom <e>. Budući da se fonacija ovog engleskoga glasa kreće u rasponu *a* do *e*, susreće se i transfonemizacija s <a>. Ovo je, najčešće, rezultat mehaničkog prenošenja izvorne grafije u jezik-primalac, dakle, prijenosa *grafema* a ne *fonema* jezika-izvora u jezik-primalac. Transfonemizacija engleskog vokala [æ] s <a> susreće se, uglavnom, kod tradicionalnih oblika antroponima gdje princip najbližeg ekvivalenta podliježe korektivu tradicije, tj. prakse.

Engleski centralni vokal [ə:] transfonemiziran je s <er> na srpskohrvatski i makedonski, a s <ër> na albanski. Digrami <er> <ër> umjesto grafema <e> <ë> posljedica su odsutnosti realizacije glasa [r] u jeziku-izvorniku (što rezultira dužinom), a fonacije istoga u jezicima-primaocima.

Engleski centralni vokal [ə] transfonemiziran je s <e> na srpskohrvatski i makedonski, te s <ë> na albanski. Premda nesveobuhvatno, ovo se rješenje činilo jedino mogućim, budući da bi svako drugo narušilo načelo jednoznačnih solucija u transfonemizaciji s jezika-izvornika na jezike-primaoce. Podršku za takav prijedlog pruža izražena tendencija po kojoj se /e/ i /ə/ smatraju najbližim ekvivalentima engleskog [ə]. Uspostavljanjem ove solucije kao systemske, sva ostala rješenja (ovdje mislimo prije svega na ona gdje je, pod utjecajem izvorne grafije, [ə] prikazan grafemom kojim je predstavljen na engleskom)¹¹ tretirana su na tablicama s transfonemiziranim oblicima antroponima kao nesystemske.

Diftonzi

Received pronunciation poznaje 8 diftonga. To su [ei], [ai], [oi], [ou], [au], [iə], [uə], [ɛə]. Navedeni glasovi ostvarenja su sljedećih fonema: /ei/, /ai/, /oi/, /ou/, /au/, /iə/, /uə/, /ɛə/. Diftonzi kojih fonacija završava sa /i/ transfonemiziraju se na jezike-primaoce kombinacijom grafema od kojih je drugi <j>: dakle, <ej>, <aj>, <oj>. Ponekad se [ei] adaptira kao <e> — uglavnom se radi o antroponimima i apelativima preuzetim u ranijim razdobljima, što je posljedica slabijeg poznavanja engleske fonološke strukture kao i recepcije stranih glasova preko filtra fonološke strukture hrvatskog odnosno srpskog, albanskog i makedonskog jezika.

Diftonzi [ou] i [au] transfonemizirani su s <ou> i <au>. Zamjenu finalnog diftonga [ou] monoftongom /o/ ne smatramo korektnom ni opravdanom.

Suprotno uzualnoj transkripciji, a u skladu s predloženom transfonemizacijom fonema /ə/, diftonzi [iə] i [uə] transfonemizirani su s <ie>, <ië>, <ue>, <uë> a ne, kako je uobičajeno, s <ir> <ur>. Stoga oblike *Šekspir*, *Lir* i sl. treba smatrati tradicionalnim (uvriježenim) likovima engleske antroponimije u nas, a ne likovima

¹¹ [ə] je u engleskoj ortografiji predstavljen s 25 različitih grafema. Ovo je jedan od eklatantnih primjera izrazite nesukladnosti engleske grafije i izgovora.

transfonemiziranim u skladu s načelom najbližeg fonološkog ekvivalenta, Potvrdu ovome pruža niz antroponima koji nemaju status tradicionalnih.¹²

Najbliže alofone fonemske skupine (diftonga) /eə/ nalazimo u albanskom. To je fonemski skup /eë/. Srpskohrvatski i makedonski korelativ čini spoj fonema /e/ i /r/.

Poluvokali

Poluvokali [w] i [j] koji su ostvarenje fonema /w/ i /j/ transfonemizirani su na jezike-primaoce kao /u/, /v/ i /j/.

Premda bi načelo maksimalne zvučne sličnosti s glasom jezika-izvora govorilo u prilog transfonemizacije fonema /w/ grafemom <u>, u svim jezicima-primaocima ovo, posebice u enciklopedijskim priručnicima, može pričinjati teškoće, budući da ovakva rješenja dovode do migracije antroponima iz jednog slova u drugo, što je iz informatičkih razloga enciklopedijskog kompendija neprihvatljivo.

Okluzivi

Standardni engleski izgovor (RP) bilježi 10 okluziva. To su [p], [b], [t], [d], [k], [g], [m], [n], [ŋ], l. Navedeni glasovi su ostvarenja fonema: /p/, /b/, /t/, /d/, /k/, /g/, /m/, /n/, /n/+ /g/, /l/. Uvjetno rečeno, za okluzivne suglasnike možemo utvrditi postojanje generalne fonološke korelacije između fonema jezika-izvora i jezika-primalaca. Adekvatna ekvivalencija postoji kod fonema /b/, /g/, /m/ i /n/. Fonem /n/ jezika-izvora ima za svoj najbliži korelat grupe fonema /ng/ i /nk/. Fonemi /p/, /t/, /d/, /k/ i /l/ jezika-primalaca — premda različiti od fonema jezika-izvora — istovremeno su i njegovi najbliži korelati.¹³

Engleski fonem /l/ transfonemiziran je u albanskom velarnim lateralom <ll>.

Afrikate

Fonemi /č/ i /ǰ/ jezika-izvora transfonemizirani su s <č> i <dž>. Dentalna afrikata /c/ lako se transfonemizira s <c>; ona potpuno odgovara bezvučnim dentalnim afrikatama jezika-primaoaca.

Zvučna dentalna afrikata /z/ (koja nije zabilježena u ekscerpiranoj građi) transfonemizira se vrlo dobro na makedonski i albanski grafemima <S> i <x>. Hrvatski i srpskohrvatski, međutim, nemaju ekvivalenta: rješenje s digramom <dz> ne bi dalo odgovarajući rezultat, jer bi se umjesto stapanja u afrikatu svaki fonem artikulirao odvojeno. Stoga je, u skladu s uobičajenom praksom predviđeno transfonemiziranje s grafemom <c>.

Frikativi

Za 9 engleskih frikativa adekvatnu glasovnu realizaciju kod jezika-primaoaca imaju /f/, /v/, /s/, /z/, /ʃ/ i /ʒ/; engleski frikativi [θ], [ð], [r] te glotal [h] ne mogu se u svakom od jezika-primalaca adekvatno transfonemizirati.

Fonem /z/ često se transkribira sa <s>, što je posljedica utjecaja izvorne grafije te slabijeg ozvučenja — naročito u finalnom položaju. Budući da je prenošenje /z/ u <s> prije svega rezultat utjecaja engleske grafije kao i lijenosti izgovora, ne vidimo razloga da

¹² *Ewart* bi na osnovi tradicionalne transkripcije trebao biti adaptiran u *Jurt* umjesto u *Juert*. Ovakvi i njima slični primjeri jasno ukazuju na neadekvatnost i deformacije tradicionalnih »prenosjenjaka« [iə] i [uə] u /ir/ i /ur/.

¹³ Engleske foneme /p/ /t/ /k/ u naglašenom slogu karakterizira aspiracija koje kod srpskohrvatskih, makedonskih i albanskih fonema nema. Engleski fonemi /t/ i /d/ su alveolarni, fonemi jezika-primaoaca nisu. Dok je, međutim, kod /p/, /t/ i /d/ korespondencija jednoznačna, kod /t/ i /d/ to nije slučaj, jer su ovi srpskohrvatski i makedonski fonemi ujedno korespondenti i engleskih fonema /θ/ i /ð/.

ne sugeriramo, upravo iz razloga uvažavanja načela o najbližem fonološkom ekvivalentu, transfonemizaciju izvornog /z/ grafemom <z> u sva tri jezika-primaoca.

Albanski je jezik među onim rijetkima jezicima koji interdentalne zvučne i bezvučne frikative ima u svom fonološkom sustavu. Engleski /θ/ transfonemizira se u albanskom s <th> a /ð/ sa <dh>.

Premda je engleske foneme /θ/ i /ð/ uobičajeno transkribirati s <t>, u skladu s principom najbližeg ekvivalenta, za transfonemizaciju zvučnog frikativa u srpskohrvatskom i makedonskom predložen je grafem <d>, a za njegov bezvučni par grafem <t>.

Predloženi korelativi ni izdaleka ne zadovoljavaju izvorne dentalne frikative, a k tome su i u funkciji korespondenata engleskih alveolara /t/ i /d/, no bolje (bliže) korelative navedenim engleskim fonemima fonološki sustavi jezika-primalaca ne sadrže.

Engleski frikativ /r/ transfonemiziran je s <r> u svakom jeziku-primaocu, bez obzira na to je li u engleskom ozvučen.

Glotal [h] predočen je grafemom <h> u svakom jeziku-primaocu.

Umjesto rezimea priložena je TABLICA 2 s pregledom fonema, glasova i grafema jezika-izvora te njihovih najbližih ekvivalenata u srpskohrvatskom, makedonskom i albanskom.

LEXICOGRAPHY AND LANGUAGE: TRANSPHONEMIZATION OF FOREIGN ANTHROPONYMS

SUMMARY. Anthroponyms daily occur in our language. They come from various languages, phonologic systems, and alphabets. There is very great variety in the way they are transcribed and pronounced. Because of this prevailing lack of system, one might even call it anarchy, the author of this article suggests the introduction of *transphonemization* as one onomastic solution. He understands transphonemization as a system by which phonemes are transferred from the source to the target-language. Such a transfer involves an adaptation of the phonemes of the source-language to comply with the usages of the target-language. Such adaptation could be based on use of the nearest vocal equivalents and would be realized to coincide with the phonologic structure of the target-language. Transphonemization would mean that the phonemes of the source-language would be transcribed by the nearest graphemic equivalent in the target-language.

The author bases his analysis on English, German, French, Italian and Hungarian anthroponyms, but because of shortage of space only the English ones are presented, the target-languages being Serbocroatian (Cyrillic alphabet), Albanian and Macedonian. The phonetic and phonological transcription of every etymological form of an anthroponym is given on the basis of which a phonetic, phonologic and graphemic table of the source-languages and target-languages is presented. The table shows graphemes with their nearest vocal equivalents in Serbocroatian, Macedonian and Albanian. On the basis of this tables with transphonemization have been compiled. These give the etymological form of the anthroponyms in the source-language and transphonemization in the target-languages. Transphonemizations are divided into systemic and non-systemic. The first of these is based on confirmed parallels between source and target-languages, and gives the optimal spoken form. The second presents deviations most often the consequence of traditional pronunciation of anthroponyms or the traditional way they are written in the target-language.

Tablica 1
ENGLISKI ANTROPONIMI
(Analizirani uzorak)

ETIMOLOŠKI OBLIK	FONETSKA TRANSKRIPCIJA	FONOLOŠKA TRANSKRIPCIJA
ADAM, Robert	[ˈædəm ˈrɒbət]	/édəm róbət/
ALEXANDER, Harold	[ˌæliɡˈzɑːndə ˈhærəld]	/èliɡzándə hérəld/
BRAILS福德, Henry Noel	[ˈbreilʃəd ˈhenri ˈnouəl]	/bréilʃəd hénri nóuəl/
BURY, John Bagnell	[ˈbjʊəri (ˈberi) dʒɒnˈbæɡnəl]	/bjúəri (béri) ĝón béɡnəl/
BUTTLER, Werner	[ˈbʊtlə ˈwɜːnə]	/bútlə wónə/
BUXTON - Noel Edward	[ˈbʌkstən ˈnouəl ˈedwəd]	/bákstən nóuəl édwdəd/
CHURCHILL, Winston	[ˈtʃɜːtʃɪl ˈwɪnstən]	/čščil wínstən/
DEAKIN, William	[ˈdiːkɪn ˈwɪljəm]	/dʃkɪn wɪljəm/
DENVIR, John	[ˈdenvə dʒɒn]	/dénvə ĝón/
DISRAELI, Benjamin, Earl of Beaconsfield	[dɪzˈreɪli ˈbendʒəmin ə:l ov ˈbi:kənzfi:ld]	/dizréili béngəmin ə:l ov bíkənzfild/
EVANS, Arthur John	[ˈevənz ˈɑːθə dʒɒn]	/évənz áθə ĝón/
FEWKES, Vladimir	[ˈfjuːks, ~]	/fjúks, ~/
GLADSTONE, William Ewart	[ˈglædstən ˈwɪljəm juət]	/glédstən wɪljəm júət/
GREY of FALLODON, Edward	[ɡreɪ ov ˈfælədən ˈedwəd]	/gréi ov félədən édwdəd/
HODGES, George Lloyd	[ˈhɒdʒɪz dʒɔːdʒ lɔɪd]	/hóĝiz ĝóĝ lóid/
INGLIS, Elsie	[ˈɪŋglɪs (ˈɪŋɡlɪz) ˈelsi]	/ɪŋglɪs (ɪŋɡlɪz) élsi/
IRBY, Adeline Pauline	[ˈəːbi ˈædɪliːn, pɔː ˈliːn]	/əbi édilin pòlín/
JACKSON, Thomas Graham	[ˈdʒæksən ˈtɒməs ˈɡreɪəm]	/ĝéksən tóməs gréiəm/
LAYARD, Sir Austen Henry	[læəd səː ˈɔːstɪn ˈhenri]	/léd sá óstin hénri/
MACLEAN, Fitzroy	[mə ˈkleɪn, fɪts ˈrɔɪ]	/məkléin fítróɪ/
MALDEN, Karl (Mladen Sekulović)	[ˈmɔːldən ka:l]	/móldən kál/
MONTAGU, Lady Mary Wortley	[ˈmɒntəɡjuː ˈleɪdi ˈmɛəri ˈwɔːtli]	/móntəɡju léidi méəri wótlɪ/
NUGENT - WESTMEATH, Albert	[ˈnjuːdʒənt west ˈmiːð ˈælbət]	/njúĝənt westmíð élbət/

Tablica 1 (nastavak)
ENGLESKI ANTROPONIMI
(Analizirani uzorak)

ETIMOLOŠKI OBLIK	FONETSKA TRANSKRIPCIJA	FONOLOŠKA TRANSKRIPCIJA
ROOSEVELT, Franklin Delano	[ˈruːsvelt (ˈrouzəvelt) ˈfræŋklin ˈdelənu]	/rúsvelt (róuzəvelt) frɛŋklin délənu/
SEATON - WATSON, Robert William	[ˈsiːtn ˈwɒtsn ˈrɒbət ˈwɪljəm]	/sítŋ wɒtsn róbət wɪljəm/
STEED, Henry Wickham	[stiːd ˈhenri ˈwɪkəm]	/stíd hénri wíkəm/
TEMPERLEY, Harold	[ˈtempəli ˈhærəld]	/tɛmpəli hérəld/
WILSON, Maitland	[ˈwɪlsən ˈmeɪtlənd]	/wɪlsən méittlənd/

Tablica 2

Redosljed navođenja: vokali, diftonzi, poluvokali, okluzivi, afrikate, frikativi
Glasovi naznačeni znakom Ø nisu zabilježeni u ekscerpiranom materijalu

JEZIK-IZVOR			JEZIK-PRIMALAC		
Fonem	Glas	Grafem	(Sh)(Ćir)	Mak.	Alb.
/i/	[i:]	<ea><ie> <ee><i>	/i/	/i/	/i/
/i/	[i]	<e><y><i> <ey><ie>			
/e/	[e]	<e>	/e/	/e/	/e/
/ɛ/	[æ]	<a>			
/a/	[a:]	<a><ar>	/a/	/a/	/a/
/o/	[ɔ]	<o><a> <au>	/o/	/o/	/o/
/o/	[ɔ:]	<a><au> <eor>			
/u/ Ø	[u] Ø	Ø	/u/	/u/	/u/
/u/	[u:]	<u><ew> <oo>			
/a/	[ʌ]	<u>	/a/	/a/	/a/
/ə/	[ə:]	<er><ur> <ir><or> <ear>	/er/	/er/	/er/
/ə/	[ə]	<a><e><i> <o><ur> <ar><er>	/e/	/e/	/ë/
/ei/	[ei]	<ae><ey> <ea><a> <ai><ah>	/ej/	/ej/	/ej/
/ou/	[ou]	<o><oo>	/ou/	/ou/	/ou/
/ai/ Ø	[ai] Ø	Ø	/aj/	/aj/	/aj/
/au/ Ø	[au] Ø	Ø	/au/	/au/	/au/
/oi/	[ɔi]	<oy>	/oj/	/oj/	/oj/
/iə/	[iə]	<ia>	/ie/	/ie/	/ië/
/ɛə/	[ɛə]	<a><aya>	/er/	/er/	/eë/
/uə/	[uə]	<u><war>	/ue/	/ue/	/uë/
/w/	[w]	<w>	/v/	/v/	/u/

Tablica 2 (nastavak)

Redoslijed navodenja: vokali, diftonzi, poluvokali, okluzivi, afrikate, frikativi
 Glasovi naznačeni znakom Ø nisu zabilježeni u ekscerpiranom materijalu

JEZIK-IZVOR			JEZIK-PRIMALAC		
Fonem	Glas	Grafem	(Sh)(Ćir)	Mak.	Alb.
/j/	[j]	<u><ew> <y>	/j/	/j/	/j/
/p/	[p]	<p>	/p/	/p/	/p/
/b/	[b]	<b>	/b/	/b/	/b/
/t/	[t]	<t><th>	/t/	/t/	/t/
/d/	[d]	<d>	/d/	/d/	/d/
/k/	[k]	<x><ck> <c><k>	/k/	/k/	/k/
/g/	[g]	<x><g>	/g/	/g/	/g/
/m/	[m]	<m>	/m/	/m/	/m/
/n/	[n]	<n>	/n/	/n/	/n/
/n/+/g/	[ŋ]	<n><ng>	/ng/	/ng/	/ng/
/n/+/k/	[ŋ]	<nk>	/nk/	/nk/	/nk/
/l/	[l]	<l><ll>	/l/	/l/	/ll/
/č/	[tʃ]	<ch>	/č/	/č/	/ç/
/ǰ/	[dʒ]	<j><dge> <ge>	/dž/ ¹	/dž/	/xh/
/c/	[ts]	<tz>	/c/	/c/	/c/
/z/Ø	[dz]Ø	Ø	/c/	/S/ <S>	/x/
/f/	[f]	<f>	/f/	/f/	/f/
/v/	[v]	<f>	/v/	/v/	/v/
/θ/Ø	[θ]Ø	Ø	/t/	/t/	/th/
/ð/	[ð]	<th>	/d/	/d/	/dh/
/s/	[s]	<x><s>	/s/	/s/<c>	/s/
/z/	[z]	<x><s>	/z/	/z/	/z/
/ʃ/Ø	[ʃ]Ø	Ø	/ʃ/	/ʃ/	/sh/
/ʒ/Ø	[ʒ]Ø	Ø	/ž/	/ž/	/zh/
/r/	[r]	<r>	/r/	/r/	/r/
/h/	[h]	<h>	/h/	/h/	/h/

¹ U srpskoj i makedonskoj ćirilici za fonem /dž/ grafem je <Иј>

Tablica 3
JEZIK-PRIMALAC
SRPSKOHRVATSKI

ETIMOLOŠKI OBLIK	OBLIK PREDLOŽEN ABECEDARIJEM	TRANS- FONEMIZACIJA (SYSTEMSKI PRISTUP)	TRANS- FONEMIZACIJA (NESYSTEMSKI PRISTUP)
ADAM, Robert	АДАМ, Роберт	ЕДЕМ, Роберт	АДАМ, Роберт
ALEXANDER, Harold	АЛЕКСАНДЕР, Харолд	ЕЛИГЗАНДЕР, Херолд	АЛЕКСАНДЕР, Харолд
BRAILS福德, Henry Noel		БРЕЈЛСФЕРД, Хенри Ноуел	БРЕЈЛСФОРД, Хенри Ноуел
BURY, John Bagnell	БЕРИ, Ђон Багнел	БЈУЕРИ (БЕРИ), Ђон Бегнел	
BUTTLER, Werner	БУТЛЕР, Вернер	БУТЛЕР, Вернер	
BUXTON - Noel Edward	БАКСТОН- НОУЕЛ, Едвард	БАКСТЕН- -Ноуел, Едвард	БАКСТОН- -Ноуел, Едвард
CHURCHILL, Winston	ЧЕРЧИЛ, Винстон	ЧЕРЧИЛ, Винстен	ЧЕРЧИЛ, Винстон
DEAKIN, William	ДИКИН, Виљем	ДИКИН, Виљем	
DENVIR, John	ДЕНВИР, Џон	ДЕНВЕР, Џон	
DISRAELI, Benjamin, Earl of Beaconsfield	ДИЗРЕЈЛИ, Бенџамин Ерл оф Бикенсфилд	ДИЗРЕЈЛИ, Бенџемин Ерл ов Бикензфилд	
EVANS, Arthur John	ЕВАНС, Артур Џон	ЕВЕНЗ, Артер Џон	ЕВАНЗ, Артур Џон
FEWKES, Vladimir	ФЈУКС, Владимир	ФЈУКС, Владимир	
GLADSTONE, William Ewart	ГЛЕДСТОН, Вилјем Јуерт	ГЛЕДСТЕН, Виљем Јуерт	ГЛЕДСТОН, Виљем Јуерт
GREY of FALLODON, Edward	ГРЕЈ ОВ ФЕЛОДОН, Едвард	ГРЕЈ ов ФЕЛЕДЕН, Едверд	ГРЕЈ ов ФЕЛОДОН, Едвард
HODGES, George Lloyd	ХОЦИС, Џорџ Лојд	ХОЦИЗ, Џоџ Лојд	
INGLIS, Elsie	ИНГЛИС, Елси	ИНГЛИС, Елси	
IRBY, Adeline Pauline	ИРБИ, Едилин Полин	ЕРБИ, Едилин Полин	ИРБИ, Едилин Полин
JACKSON, Thomas Graham	ЏЕКСОН, Томас Грејем	ЏЕКСЕН, Томес Грејем	ЏЕКСОН, Томас Грејем

Tablica 3 (nastavak)
JEZIK-PRIMALAC
SRPSKOHRVATSKI

ETIMOLOŠKI OBLIK	OBLIK PREDLOŽEN ABECEDARIJEM	TRANS- FONEMIZACIJA (SISTEMSKI PRISTUP)	TRANS- FONEMIZACIJA (NESISTEMSKI PRISTUP)
LAYARD, Sir Austen Henry	ЛОЈАРД, сер Остен Хенри	ЛЕРД, Сер Остин Хенри	
MACLEAN, Fitzroy	МАКЛИН, Фицрој	МЕКЛЕЈН, Фицрој	
MALDEN, Karl (Mladen Sekulović)	МАЛДЕН, Карл (Младен, Секуловић)	МОЛДЕН, Карл	
MONTAGU, Lady Mary Wortley	МОНТЕГЈУ, Леди Мери Вортли	МОНТЕГЈУ, Лејди Мери Вертли	
NUGENT- WESTMEATH, Albert	НУЏЕНТ- ВЕСТМИД, Алберт	ЊУЏЕНТ- ВЕСТМИД, Елберт	ЊУЏЕНТ- ВЕСТМИД, Алберт
ROOSEVELT, Franklin Delano	РУЗВЕЛТ, Франклин Делано	РУСВЕЛТ, Френклин Деланоу	РУЗВЕЛТ, Френклин Делано
SEATON- WATSON, Robert William	СИТОН- ВОТСОН, Роберт Виљем	СИТЕН- ВОТСЕН, Роберт Виљем	СИТОН- ВОТСОН, Роберт Виљем
STEED, Henry Wickham	СТИД, Хенри Викем	СТИД, Хенри Викем	
TEMPERLEY, Harold	ТЕМПЕРЛИ, Харолд	ТЕМПЕРЛИ, Херолд	ТЕМПЕРЛИ, Харолд
WILSON, Maitland	ВИЛСОН, Мејтланд	ВИЛСЕН, Мејтленд	ВИЛСОН, Мејтленд

Tablica 4
JEZIK-PRIMALAC
ALBANSKI

ETIMOLOŠKI OBLIK	OBLIK PREDLOŽEN ABECEDARIJEM	TRANS- FONEMIZACIJA (SISTEMSKI PRISTUP)	TRANS- FONEMIZACIJA (NESISTEMSKI PRISTUP)
ADAM, Robert	ADAM, Robert	EDĚM, Robert	ADAM, ~
ALEXANDER, Harold	ALEKSANDER, Harold	ELLIGZANDĚR, HerĚld	ALLEKSANDER, Haroldd
BRAILS福德, Henry Noel		BREJLLSFĚRD, Henri NouĚll	
BURY, John Bagnell	BERI, Xhon	BJUĚRI (BERI), Xhon	
BUTTLER, Werner	BUTLER, Verner	BUTLLĚR, VĚrnĚr	
BUXTON - Noel Edward	BAKSTON, Nouel Eduard	BAKSTĚN-NouĚll EduĚd	BAKSTĚN-NouĚll Eduard
CHURCHILL, Winston	CERCIL, Vinston	ÇĚRÇILL, UinstĚn	
DEAKIN, William	DIKIN, Viljem	DIKIN, UilĚm	
DENVIR, John	DENVIR, Xhon	DENVĚR, Xhon	
DISRAELI, Benjamin, Earl of Beaconsfield	DIZREJLI, Benxhamin Erl ov Bikenzvild	DIZREJLLI, BenxĥĚmin Ěrll ov BikĚnzfilld	
EVANS, Arthur John	EVENZ, Artur Xhon	EVĚNZ, AthĚr Xhon	EVĚNZ, Artur Xhon
FEWKES, Vladimir	FJUKS, Vladimir	FJUKS, Vladimir	
GLADSTONE, William Ewart	GLESTĚN, Viljem JuĚt	GLLEDSTĚN, UilĚm JuĚrt	
GREY of FALLODON, Edward	GREJ ov FELADON, Eduard	GREJ ov FELLĚDĚN, Edued	GREJ ov FELLĚDĚN, Eduard
HODGES, George Lloyd	HOXHIS, Georg Llojd	HOXHIZ, Xhorxh Llojd	
INGLIS, Elsie	INGLIS, Elsi	INGLLIS, Ellsi	
IRBY, Adeline Pauline	IRBI, Edilin Polin	ĚRBI, Edillin Pollin	IRBI, Edillin Pollin
JACKSON, Thomas Graham	XHEKSON, Tomas Greem	XHEKSĚN, TomĚs GrejĚm	

Tablica 4 (nastavak)
JEZIK-PRIMALAC
ALBANSKI

ETIMOLOŠKI OBLIK	OBLIK PREDLOŽEN ABECEDARIJEM	TRANS- FONEMIZACIJA (SISTEMSKI PRISTUP)	TRANS- FONEMIZACIJA (NESISTEMSKI PRISTUP)
LAYARD, Sir Austen Henry	LEARD, Ser Ostin Henri	LLEËRD, Sër Ostin Henri	
MACLEAN, Fitzroy	MEKLEIN, Ficroi	MËKLLLEJN, Ficroj	
MALDEN, Karl (Mladen Sekulović)	MOLDEN, Karl (Mladen Sekulloviq)	MOLLDËN, Karl	
MONTAGU, Lady Mary Wortley	MONTEGIU, Ledi Meri Vortli	MONTËGJU, Llejdi Meëri Uërtlli	
NUGENT- -WESTMEATH, Albert	NJUXHENT- -VESTMID, Albert	NJUXHËNT- -VESTMIDH, Ellbët	~ ~ , Albert
ROOSEVELT, Franklin Delano	RUZVELT, Franklin Delano	RUSVELLT, Frenkllin Dellënou	RUZVELLT, Frenkllin Dellënou
SEATON- -WATSON, Robert William	SITON-VOTSON, Robert Viljem	SITËN-UOTSËN, Robërt Vilëm	~ ~ , Robert
STEED, Henry Wickham	STID, Henri Vikem	STID, Henri Uikëm	
TEMPERLEY, Harold	TEMPERLI, Harold	TEMPËRLLI, Herëlld	~, Harold
WILSON, Maitland	VILSON, Meitlend	UILLSËN, Mejtllënd	

Tablica 5
JEZIK-PRIMALAC
MAKEDONSKI

ETIMOLOŠKI OBLIK	OBLIK PREDLOŽEN ABECEDARIJEM	TRANS- FONEMIZACIJA (SYSTEMSKI PRISTUP)	TRANS- FONEMIZACIJA (NESYSTEMSKI PRISTUP)
ADAM, Robert	АДАМ, Роберт	ЕДЕМ, Роберт	АДАМ, Роберт
ALEXANDER, Harold	АЛЕКСАНДЕР, Харолд	ЕЛИГЗАНДЕР, Херолд	АЛЕКСАНДЕР, Харолд
BRAILSFORD, Henry Noel		БРЕЈЛСФЕРД, Хенри Ноуел	БРЕЈЛСФОРД, Хенри Ноуел
BURY, John Bagnell	БАРИ, Џон Багнел	БЈУЕРИ (БЕРИ), Џон Бегнел	
BUTTLER, Werner	БУТЛЕР, Вернер	БУТЛЕР, Вернер	
BUXTON - Noel Edward	БАКСТОН, Ноел Едвард	БАКСТЕН- -Ноуел Едверд	БАКСТОН- -Ноуел Едвард
CHURCHILL, Winston	ЧЕРЧИЛ, Винстон	ЧЕРЧИЛ, Винстен	ЧЕРЧИЛ, Винстон
DEAKIN, William	ДИКИН, Вилијам	ДИКИН, Виљем	
DENVIR, John	ДЕНВИР, Џон	ДЕНВЕР, Џон	
DISRAELI, Benjamin, Earl of Beaconsfield	ДИЗРАЕЛИ, Бенџамин, Ерл оф Биконсфилд	ДИЗРЕЈЛИ, Бенџемин Ерл ов Бикензфилд	
EVANS, Arthur John	ЕВАНС, Артур Џон	ЕВЕНЗ, Артер Џон	ЕВАНЗ, Артур Џон
FEWKES, Vladimir	ФЈУКС, Владимир	ФЈУКС, Владимир	
GLADSTONE, William Ewart	ГЛЕДСТОН, Вилијам Еварт	ГЛЕДСТЕН, Виљем Јуерт	ГЛЕДСТОН, Виљем Јуерт
GREY of FALLODON, Edward	ГРЕЈ оф ФЕЛОДОН, Едвард	ГРЕЈ ов ФЕЛЕДЕН, Едверд	ГРЕЈ ов ФЕЛОДОН, Едвард
HODGES, George Lloyd	ХОЏИС, Џорџ Лојд	ХОЏИЗ, Џорџ Лојд	
INGLIS, Elsie	ИНГЛИС, Елзи	ИНГЛИС, Елси	
IRBY, Adeline Pauline	ИРБИ, Аделин Полин	ЕРБИ, Едилин Полин	ИРБИ, Едилин Полин

Tablica 5 (nastavak)
JEZIK-PRIMALAC
MAKEDONSKI

ETIMOLOŠKI OBLIK	OBLIK PREDLOŽEN ABECEDARIJEM	TRANS- FONEMIZACIJA (SISTEMSKI PRISTUP)	TRANS- FONEMIZACIJA (NESISTEMSKI PRISTUP)
JACKSON, Thomas Graham	ЏЕКСОН, Томас Грахам	ЏЕКСЕН, Томес Грејем	ЏЕКСОН, Томас Грејем
LAYARD, Sir Austen Henry	ЛЕЈАРД, Сер Остен Хенри	ЛЕРД, Сер Остин Хенри	
MACLEAN, Fitzroy	МАКЛЕЈН, Фицрој	МЕКЛЕЈН, Фицрој	
MALDEN, Karl (Mladen Sekulović)	МАЛДЕН, Карл (Младен Секуловић)	МОЛДЕН, Карл	
MONTAGU, Lady Mary Wortley	МОНТАЏИ, Леди Мери Вортли (-еј)	МОНТЕГЈУ, Лејди Мери Вертли	
NUGENT- WESTMEATH, Albert	ЊУЏЕНТ- -ВЕСТМИНТ, Алберт	ЊУЏЕНТ- -ВЕСТМИД, Елберт	ЊУЏЕНТ- -ВЕСТМИД, Алберт
ROOSEVELT, Franklin Delano	РУЗВЕЛТ, Франклин Делано	РУСВЕЛТ, Френклин Деланоу	РУЗВЕЛТ, Франклин Делано
SEATON- WATSON, Robert William	СИТОН- -ВАТСОН, Роберт Вилијам	СИТЕН- -ВОТСЕН, Роберт Виљем	СИТОН- -ВОТСОН, Роберт Виљем
STEED, Henry Wickham	СТИД, Хенри Викхејм	СТИД, Хенри Викем	
TEMPERLEY, Harold	ТЕМПЕРЛИ (-еј), Харолд	ТЕМПЕРЛИ, Херолд	ТЕМПЕРЛИ, Харолд
WILSON, Maitland	ВИЛСОН, Мејтленд	ВИЛСЕН, Мејтленд	ВИЛСОН, Мејтленд